

Krzysztof Hryszko

Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej Państwowy Instytut Badawczy

PRZETWÓRSTWO RYB I OWOCÓW MORZA W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ

FISH AND MARITIME PRODUCTS PROCESSING IN THE EUROPEAN UNION

Słowa kluczowe: rynek ryb, przetwórstwo ryb, struktura podmiotowa, struktura produkcji, wyniki ekonomiczno-finansowe

Key words: fish market, fish processing, production structure, business size structure, economic and financial results

JEL: D24, E20, L66, Q22

Abstrakt. Przetwórstwo ryb w krajach Unii Europejskiej należy do jednego z mniejszych sektorów rolno-żywnościowych, a produkcja skoncentrowana jest w kilku krajach. Podjęto próbę charakterystyki przetwórstwa rybnego w UE ogółem i jego zróżnicowania w poszczególnych regionach. Ocenę zmian zachodzących w sektorze rybnym dokonano zarówno w obszarze struktury produkcji, struktury podmiotowej, jak i wyników ekonomiczno-finansowych. Podstawowym okresem analizy były lata 2010-2015.

Wstęp

Kraje Unii Europejskiej (UE) są największym importerem i przetwórcą ryb i owoców morza na świecie. Wynika to ze zdecydowanie większego zapotrzebowania na produkty rybne niż możliwości pozyskiwania surowców z połowów własnych oraz pochodzących z produkcji w akwakulturach. Szacuje się, że podaż ryb i owoców morza na rynek unijny wyniosła w 2015 roku 12,77 mln t, a wskaźnik samowystarczalności kształtował się w ostatnich latach na poziomie ok. 46% [EUMOFA 2017]. Jedynymi gatunkami ryb, których połowy w pełni pokrywają popyt są makrele i śledzie, a wskaźnik samowystarczalności wynosił w przypadku morszczuków ok. 38%, tuńczyków 26%, łososi 17%, dorszy 12%, natomiast np. bardzo popularnych mintajów nie poławia się na wodach krajów UE w ogóle, a wszystkie dostępne ryby pochodzą z importu. W konsekwencji bardzo dużego importu surowców rybnych do krajów UE podstawową rolę w łańcuchu marketingowym produktów rybołówstwa odgrywa ogniwo przetwórstwa. W 2015 roku w UE funkcjonowało 3,64 tys. przedsiębiorstw przetwórstwa rybnego, zatrudniających 112,6 tys. pracowników. Zakłady te wyprodukowały 4,88 mln t produktów rybnych o wartości 20,97 mld euro.

Material i metodyka badań

Material poddany analizie pochodził przede wszystkim z ogólnodostępnych baz danych EUROSTAT PRODCOM (baza produkcyjna), danych EUROSTAT – Annual Detailed Enterprise Statistics for Industry (NACE Rev. 2, B-E) (baza finansowa) oraz baz EUMOFA (European Market Observatory for Fisheries and Aquaculture Products) i STECF (Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries). Na podstawie danych dokonano oceny sytuacji produkcyjnej przemysłu rybnego w krajach UE, dynamiki zmian podstawowych kategorii produkcji w ujęciu ilościowym i wartościowym oraz zmiany struktur produkcji. W analizie tego zakresu danych wykorzystano przede wszystkim metody opisowe i porównawcze. Dane finansowe posłużyły głównie do oceny produktywności i efektywności przetwórstwa ryb w poszczególnych krajach UE z wykorzystaniem analizy finansowej. W celu zachowania zasady porównywalności danych z poszczególnych krajów do niektórych obliczeń zostały wykorzystane wskaźniki parytetu siły nabywczej. Ze względu na dostępność danych analizą objęto lata 2010-2015.

Wyniki badań

Przetwórstwem ryb w UE zajmowało się w 2015 roku 3,64 tys. przedsiębiorstw, a więc nieznacznie mniej niż w 2010 roku. W okresie tym obserwowano spadek liczby funkcjonujących firm do 2014 roku, a wyraźne jej zwiększenie nastąpiło dopiero w 2015 roku. Najwięcej firm było zlokalizowanych w Hiszpanii (598), we Włoszech (402), Francji (380), w Wielkiej Brytanii (312), Polsce (301) i Szwecji (224). Zdecydowaną większość przedsiębiorstw przetwórstwa rybnego stanowiły mikro i małe firmy, zatrudniające do 9 osób (59%), natomiast udział firm bardzo dużych, gdzie liczba pracowników przekraczała 250 osób wynosił tylko 2% (78 jednostek). W latach 2010-2015 procesy konsolidacyjne w branży rybnej przebiegały bardzo wolno, a nawet zauważalne było rozdrobnienie, gdyż o ok. 6% zwiększyła się liczba najmniejszych przedsiębiorstw, przy relatywnie niewielkich zmianach w pozostałych grupach podmiotów. Spośród głównych producentów najbardziej skoncentrowanym przetwórstwem ryb charakteryzowały się Portugalia i Polska, gdzie liczba dużych i bardzo dużych firm (50 pracowników i więcej) wynosiła odpowiednio 27,4 i 21,3%. Największy udział małych i mikrofirm (do 9 pracowników) odnotowano natomiast w Finlandii, Szwecji i Holandii (72-84%). Liczba zatrudnionych pracowników w przetwórstwie ryb w krajach UE zwiększyła się w latach 2010-2015 o 3,2% – do 124,2 tys. osób (w przeliczeniu na pełne etaty o 1,0% – do 112,6 tys.), ale przeciętna liczba pracowników przypadająca na zakład produkcyjny pozostała na poziomie ok. 31 osób. Nie zmieniła się w analizowanym okresie struktura zatrudnienia według płci, gdzie 46% załogi firm stanowili mężczyźni, a 54% kobiety. Proporcje te były jednak bardzo zróżnicowane w poszczególnych krajach. U największych producentów, tj. np. w Polsce udział kobiet w zatrudnieniu ogółem wynosił w 2015 roku 65%, a w Hiszpanii 61%, podczas gdy we Francji i w Wielkiej Brytanii większe znacznie mieli mężczyźni (ok. 55%).

W latach 2010-2015 nie odnotowano większych zmian w wielkości produkcji przemysłu rybnego w krajach UE. Łącznie zwiększyła się ona o 5,9%, do 4,88 mln t. Największymi producentami produktów rybnych w 2015 roku były: Hiszpania (19,2% produkcji w UE ogółem), Dania (10,7%), Wielka Brytania (10,1%), Polska (8,7%), Niemcy (8,3%) i Francja (7,4%). Spośród głównych producentów największą dynamiką wzrostu przetwórstwa charakteryzowały się Polska i Francja – w latach 2010-2015 zwiększył się o ok. 25%, natomiast wyraźny spadek produkcji produktów rybnych odnotowano w Niemczech (o 10%) i w Wielkiej Brytanii (o 20%). Wzrost cen ryb i owoców morza na świecie spowodował, że wartość produkcji sprzedanej przetwórstwa rybnego zwiększyła się w analizowanym okresie zdecydowanie bardziej niż wolumen – z 16,7 do 21,0 mld euro, tj. o 25%. Największym producentem pod względem wartości produkcji sprzedanej była Hiszpania (4,06 mld euro), następnie Wielka Brytania (2,92 mld euro) oraz Francja (2,77 mld EUR). Według danych EUROSTAT wartość produkcji przetwórstwa ryb w Polsce wyniosła w 2015 roku 1,99 mld euro. Uwzględniając parytet siły nabywczej w celu zachowania zasady porównywalności danych ekonomicznych z poszczególnych państw, Polska zajmowała jednak drugą pozycję spośród największych przetwórców ryb i owoców

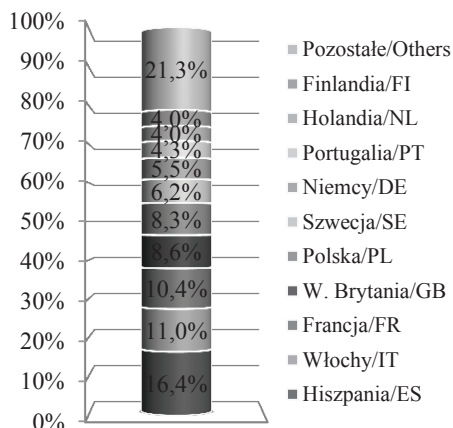
Tabela 1. Podstawowe dane o sektorze przetwórstwa ryb w UE

Table 1. The EU fish processing industry sector overview

Wyszczególnienie/Specification	Lata/Years					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba firm [tys.]/Number of companies [thous.]	3,652	3,578	3,587	3,626	3,514	3,634
Liczba pracowników [tys.]/Number of employees [thous.]	111,499	115,193	113,781	114,145	115,353	112,609
Produkcja [mln t]/Production [mln t]	4,61	4,59	4,83	4,88	4,80	4,88
Produkcja [mld EUR]/Production [bln EUR]	16,71	18,56	19,13	19,70	20,20	20,97

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EUROSTAT i STECF

Source: own study based on EUROSTAT and STECF data

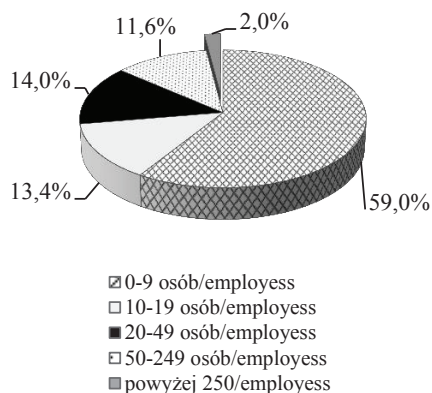

Rysunek 1. Struktura przetwórstwa ryb w krajach UE według liczby przedsiębiorstw (2015 r.)

Figure 1. The segmentation of EU fish processing industry sector according to the number of firms by country (2015)

Źródło: pracowniano własne na podstawie danych EUROSTAT

Source: own study based on EUROSTAT data

Rysunek 2. Struktura podmiotowa przetwórstwa ryb w UE według liczby zatrudnionych (2015 r.)

Figure 2. The segmentation of EU fish processing industry sector according to the employment (2015)

Źródło: pracowniano własne na podstawie danych EUROSTAT

Source: own study based on EUROSTAT data

morza (3,48 mld euro), ustępując tylko Hiszpanii (4,54 mld euro). Udział pięciu największych producentów pod względem wartości produkcji sektora rybnego krajów UE wynosił ok. 65%.

W strukturze produkcji zakładów przetwórstwa ryb i owoców morza w UE największe znaczenie mają przetwory i konserwy z ryb, których udział w 2015 roku wynosił 35,1%. Ryby, filety i mięso z ryb mrożone stanowiły 20,4%, owoce morza 11,0%, ryby solone, suszone i wędzone 8,7%, a ryby świeże i chłodzone 6,2%. Pozostałą część wolumenu stanowiła produkcja wyrobów niekonsumpcyjnych (18,6%, głównie odpadów, mączek rybnych i granulatu rybnego). Zmiany struktury produkcji w latach 2010-2015 były niewielkie. Na znaczeniu zyskała tylko produkcja wyrobów niekonsumpcyjnych (o 2,2 p.p.) oraz mrożonych (o 0,6 p.p.), kosztem pozostałych grup produktów (spadek udziałów o 0,6-0,9 p.p.). Struktura produkcji w poszczególnych krajach była jednak bardzo zróżnicowana. W Hiszpanii największy udział, podobnie jak ogółem w UE, miały przetwory i konserwy z ryb (42,2% w 2015 r.), ale bardzo dużą rolę odgrywały także owoce morza (24,0%). W Wielkiej Brytanii i Portugalii przeważały w produkcji ryby mrożone (odpowiednio 33,2 i 38,8%), natomiast w Niemczech, Włoszech i Polsce – przetwory i konserwy z ryb (odpowiednio 74,4, 56,6 i 52,1%). Natomiast produkcja rybną w Danii zdominowana była przez produkty niekonsumpcyjne, które stanowiły aż 86,8% wolumenu produkcji ogółem w tym kraju. Dania była największym producentem mączek rybnych w Unii Europejskiej [FAO 2018].

Spośród przetworów i konserw z ryb największe znaczenie miały produkty wytwarzane na bazie tuńczyków (25,5%), następnie filety rybne w panierce, w tym paluszki rybne (22,4%), przetwory i konserwy ze śledzi (14,2%) oraz przetwory i konserwy z sardynek, sardyneli i szprotów (6,0%). Największymi producentami rybnych produktów wysokoprzetworzonych w 2015 roku były Hiszpania (23,1% produkcji tych wyrobów w UE ogółem), Niemcy (17,7%) oraz Polska (13,0%). W Hiszpanii produkowano przede wszystkim przetwory i konserwy z tuńczyków (75% tej grupy produktów), w Niemczech filety w panierce (55%), a w Polsce dominowały produkty śledziowe (50%). W produkcji wyrobów mrożonych specjalizowały

Tabela 2. Wielkość i wartość przetwórstwa ryb w UE

Table. 2. Production of the EU fish processing industry sector in terms of volume and value

Wyszczególnienie/ Item	Wielkość produkcji sprzedanej [mln t]/ Volume of sold production [mln t]			Wartość produkcji sprzedanej [mld EUR]/Value of sold production [bln EUR]			Wartość produkcji sprzedanej w parytecie siły nabywczej [mld EUR]/ Value of sold production in purchasing power standard [bln EUR]*		
	2010	2015	2015	2010	2015	2015	2010	2015	2015
			2010 =100			2010 =100			2010 =100
UE-28 ogółem/EU-28 total	4,61	4,88	105,9	16,71	20,97	125,5	16,71	20,97	125,5
Hiszpania/ES	0,85	0,94	109,7	3,56	4,06	113,8	3,85	4,54	118,0
W. Brytania/UK	0,63	0,49	78,6	2,15	2,92	136,2	2,04	2,28	111,8
Francja/FR	0,29	0,36	126,2	1,58	2,71	171,0	1,41	2,49	176,8
Polska/PL	0,34	0,43	125,9	1,29	1,99	154,4	2,14	3,48	162,8
Niemcy/DE	0,46	0,41	89,1	1,62	1,72	106,0	1,56	1,65	106,0
Włochy/IT	0,20	0,19	95,8	1,22	1,33	109,0	1,17	1,36	115,8
Portugalia/PT	0,20	0,22	113,0	0,77	0,95	122,7	0,93	1,22	130,9
Dania/DK	0,44	0,52	120,1	0,69	0,90	131,6	0,50	0,68	135,2

* obliczone wg wzoru: PKB wg siły nabywczej na 1 mieszkańca (PPS) x liczba ludności / PKB w cenach bieżących, PPS (*Purchasing Power Standard*) – to jednostka siły nabywczej, rodzaj wspólnej, umownej waluty przyjętej w UE w celu przeliczenia wskaźników ekonomicznych wyrażonych w walutach krajowych, dzięki czemu eliminowany jest wpływ różnic w poziomach cen między państwami i możliwe są bezpośrednie porównania międzynarodowe. Zakłada się, że za jeden PPS można kupić tę samą ilość towaru czy usługi w każdym kraju UE/calculation formula: *Gross domestic product at market prices (PPS per inhabitant) x Population (total)/Gross domestic product at market prices, PPS (Purchasing Power Standard) – is an artificial currency unit. Theoretically, one PPS can buy the same amount of goods and services in each country. However, price differences across borders mean that different amounts of national currency units are needed for the same goods and services depending on the country. PPS are derived by dividing any economic aggregate of a country in national currency by its respective purchasing power parities.*

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EUROSTAT

Source: own study based on EUROSTAT data

się przetwórnice zlokalizowane w Hiszpanii (17,8% produkcji tych wyrobów w UE ogółem), Irlandii (16,6%), W. Brytanii (16,5%) oraz Portugalii (8,6%). Zakłady hiszpańskie były także zdecydowanym liderem przetwórstwa owoców morza, z 41,8-procentowym udziałem w strukturze produkcji tej grupy wyrobów w krajach UE, a do znaczących producentów należały także Francja (12,9%) oraz Portugalia (7,9%). Natomiast Polska była największym producentem ryb solonych, wędzonych i suszonych (25,9% produkcji ogółem w UE), a Francja i Wielka Brytania ryb świeżych i chłodzonych (odpowiednio 23,8 i 20,7%).

Sytuacja ekonomiczna przetwórstwa ryb w Unii Europejskiej była w latach 2010-2015 bardzo zmienna, ale sektor ten znajdował się w dobrej kondycji. Przychody ogółem zwiększyły się w tym okresie z 27,4 do 30,3 mld euro, tj. o 10,4%. Tempo wzrostu kosztów produkcji było nieznacznie wyższe i wyniosło 13,4% (z 24,3 do 27,6 mld euro). W strukturze kosztów produkcji dominujące znaczenie miały koszty surowcowo-materiałowe, które stanowiły w 2015 roku 68% kosztów ogółem. Na koszty wynagrodzeń przypadało 12%, na koszty energii 3%, a na pozostałe koszty operacyjne 17%. Wśród głównych producentów najwyższy udział kosztów materiałowo-surowcowych w kosztach ogółem miał miejsce w Portugalii (84%) oraz w Polsce, Hiszpanii, W. Brytanii i Włoszech (74-76%), a najniższy we Francji (45%) oraz w

Danii i Niemczech (62-67%). Wartość aktywów przedsiębiorstw przetwórstwa rybnego w UE wyniosła w 2015 roku 15,2 mld euro, a udział kapitałów obcych w ich finansowaniu wynosił ok. 50% (wskaźnik zadłużenia ogółem), co wypełniało tzw. złotą regułę finansowania [Sierpińska, Jachna 2004]. Problemy z pozyskiwaniem nowych źródeł finansowania mogły mieć zwłaszcza firmy przetwórcze w Niemczech i we Włoszech, gdzie relacja ta wynosiła w 2015 roku odpowiednio 80 i 70%. Najkorzystniejsza sytuacja występowała natomiast w firmach brytyjskich, gdzie udział kapitałów obcych w aktywach ogółem nie przekraczał 10%, co jednak zmniejsza możliwości wzrostu stopy zwrotu z kapitału własnego przy pomocy dźwigni finansowej [Marek-Kołodziej, Łapuńka 2016].

W 2015 roku sektor przetwórstwa ryb i owoców morza w UE zanotował ok. 5,9 mld euro wartości dodanej brutto, z tego najwięcej wygenerowały firmy przetwórcze w Wielkiej Brytanii (21,6%), we Francji (20,3%) oraz w Hiszpanii (14,9%). W porównaniu z danymi z 2010 roku nie odnotowano zwiększenia wartości dodanej w przetwórstwie rybnym, ale istotnie zmieniła się ona w poszczególnych krajach. Dużą zmiennością charakteryzował się zysk netto osiągnięty przez zakłady przetwórstwa ryb w UE – od 0,70 mld euro w 2011 roku do 1,74 mld euro w 2014 roku, co wpływało na wskaźniki rentowności. W 2015 roku najwyższą rentowność notowano w firmach brytyjskich (9,5% przychodów), o czym zadecydował relatywnie wysoki zysk netto. Średnia rentowność prowadzonej działalności zakładów przetwórstwa ryb w UE wyniosła w 2015 roku 4,8%. Dwa podstawowe wskaźniki efektywności – kapitału i pracy wskazywały na nieznaczne pogorszenie wykorzystania czynników produkcji w przetwórstwie rybnym. W 2015 roku 1 euro aktywów ogółem generowały 0,39 euro wartości dodanej brutto, podczas gdy w 2010 roku było to 0,45 euro. Niższe od przeciętnej wartości obserwowano m.in. we Włoszech, w Polsce i Danii, co może świadczyć o zbyt dużych nakładach inwestycyjnych w analizowanym okresie i zbyt niskim wykorzystywaniu mocy produkcyjnych. Również wydajność pracy uległa w analizowanym okresie nieznacznemu pogorszeniu z 54,5 do 52,5 tys. euro na pracownika. W ujęciu nominalnym największą wartość dodaną w przeliczeniu na pracownika notowano w 2015 roku we Francji i w Wielkiej Brytanii (odpowiednio 76,4 i 68,3 tys. euro), a najniższą w

Tabela 3. Podstawowe dane ekonomiczno-finansowe przetwórstwa ryb w wybranych krajach UE
Table 3. Basic data on economic performance of the EU fish processing industry sector

Wyszczególnienie/ Specification	Przychody/ Revenue		Wartość dodana brutto/ Gross Value Added		Zysk netto/ Net profit		Koszty materiałowo- surowcowe/ Purchase of fish and other raw material for production		Aktywa/ Total value of assets	
	2010	2015	2010	2015	2010	2015	2010	2015	2010	2015
	mld EUR, wartości nominalne/bln EUR, nominal values									
Hiszpania/ES	4,31	4,98	1,23	0,88	-	-	2,50	3,45	-	-
W. Brytania/UK	5,03	5,33	0,94	1,28	0,216	0,507	3,43	3,51	2,17	3,23
Francja/FR	4,54	5,57	0,81	1,20	0,066	0,271	1,75	2,37	2,11	3,12
Polska/PL	1,65	2,53	0,22	0,37	0,044	0,124	1,13	1,77	1,12	1,42
Niemcy/DE	1,98	2,11	0,38	0,35	0,095	0,062	1,18	1,24	0,40	0,93
Włochy/IT	2,63	2,25	0,20	0,28	-0,124	0,004	1,95	1,61	2,61	1,72
Portugalia/PT	1,07	1,20	0,41	0,41	-	-	0,61	0,73	1,06	1,16
Dania/DK*	0,71	0,86	0,15	0,16	0,032	0,029	0,47	0,59	0,53	0,62
UE-28 ogółem/ EU-28 total	27,42	30,26	6,08	5,92	1,214	1,367	15,72	18,62	13,62	15,15

* dane z 2014 roku/as of 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EUROSTAT i STECF
Source: own study based on EUROSTAT and STECF data

Tabela 4. Podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe przetwórstwa ryb w wybranych krajach UE
 Table 4. Basic indicators of economic condition and financial standing of EU fish processing industry sector

Wyszczególnienie/ Specification	Efektywność kapitału/ Capital productivity [%]*		Efektywność pracy [tys. EUR, nominalnie]/ Labour productivity [thous. EUR, nominal]**		Rentowność netto/ Net profit margin***		Zwrot z inwestycji/ Return on investment [%]****	
	2010	2015	2010	2015	2010	2015	2010	2015
Hiszpania/ES	-	-	70,2	48,6	-	-	-	-
W. Brytania/UK	43,4	39,7	48,1	68,3	4,3	9,5	13,5	16,3
Francja/FR	38,5	38,5	53,5	76,4	1,5	4,9	3,7	8,8
Polska/PL	20,0	25,7	15,5	21,6	2,6	4,9	4,4	7,5
Niemcy/DE	94,2	37,2	56,0	54,4	4,8	2,9	26,2	7,5
Włochy/IT	7,6	16,4	68,5	62,7	-4,7	0,2	-4,0	1,8
Portugalia/PT	38,6	35,6	58,1	59,9	-	-	-	-
Dania/DK*****	28,1	26,0	59,4	57,6	4,5	3,4	5,1	3,9
UE-28 ogółem/ EU-28 total	44,6	39,1	54,5	52,5	5,5	4,8	8,9	9,0

* wartość dodana brutto w relacji do aktywów/calculated as gross value added divided by the value of capital (total value of assets), ** wartość dodana brutto w przeliczeniu na jednego pełnozatrudnionego/ gross value added per full time employee, *** zysk netto w relacji do przychodów/calculated as net profit divided by total income, **** zysk netto w relacji do aktywów/calculated as net profit divided by total value of assets, ***** dane z 2014 roku/as of 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EUROSTAT i STECF
 Source: own study based on EUROSTAT and STECF data

Polsce (21,6 tys. euro). Wartość wskaźnika liczona według parytetu siły nabywczej wskazywała, że najwyższą wydajność ekonomiczną osiągnęli pracownicy w Portugalii (76,7 tys. euro) i we Francji (70,3 tys. euro), a nadal najniższą w Polsce (37,8 tys. euro/pracownika). Stopa zwrotu z inwestycji w analizowanym okresie utrzymywała się na zadowalającym lub wysokim poziomie, ale podlegała znacznym wahanom w przedziale od 5,1 do 11,2%.

Podsumowanie

Bardzo duży udział kosztów materiałowo-surowcowych w kosztach ogółem przedsiębiorstw przetwórstwa rybnego w krajach UE oraz uzależnienie produkcji od dostaw surowców importowanych powoduje, że wyniki ekonomiczno-finansowe tych firm są wypadkową zmian podaży-popytowych na rynku światowym (polityki połowowej na ważniejszych akwenach, stanu biologicznego zasobów, cen i zmian kursów walut). Dodatkowo na konkurencyjność unijnych przetwórców ryb negatywnie wpływają ściśle regulacje sektora odnośnie m.in. identyfikowalności, bezpieczeństwa żywności czy oddziaływania na środowisko. Rośnie także popyt na produkty wytwarzane z surowców certyfikowanych. Negatywnie na branżę przetwórstwa ryb w UE wpływa także utrzymujące się embargo rosyjskie na importowane z tego obszaru produkty, co oprócz ograniczenia rynku zbytu wpływa także na wzrost cen, ponieważ większa część ryb poławianych przez flotę rosyjską jest kierowana na zaopatrzenie rynku wewnętrznego niż na eksport. Mimo tych zagrożeń kondycja przedsiębiorstw przetwórstwa rybnego w UE jest dobra, ale wartość wielu wskaźników ekonomiczno-finansowych w 2015 roku była gorsza niż w 2010 roku. Relatywnie niewielki był także przyrost przychodów, jak i wolumenu produkcji. W najbliższym czasie dużym problemem, zarówno w odniesieniu do rynku zbytu, jak i zaopatrzenia w surowce będzie wyjście Wielkiej Brytanii ze wspólnego rynku. Kraj ten jest jednym z największych przetwórców oraz odgrywa dużą rolę w unijnym handlu zagranicznym sektora rybnego, osiągając jednocześnie najlepsze wyniki ekonomiczno-finansowe spośród największych producentów.

Literatura/Bibliography

- EUMOFA. 2017. *The EU fish market – 2017 edition*. European Union: Directorate-General for Maritime Affairs of The European Commission.
- FAO. 2018. *Globefish highlights – a quarterly update on world seafood markets*.
- Marek-Kołodziej Katarzyna, Iwona Łapuńska. 2016. Efekt dźwigni finansowej jako sposób na podwyższenie stopy zwrotu z kapitału zainwestowanego (Leverage effect as a tool for rising return on invested capital). *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia* 4 (82/1): 413-424, doi: 10.18276/frfu.2016.4.82/1-35.
- Sierpińska Maria, Tomasz Jachna. 2004. *Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych* (Enterprise valuation according to the world standards). Warszawa: PWN.
- STECF (Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries). 2018. *Economic report of the EU fish processing sector 2017 (STECF-17-16)*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Summary

European Union fish processing branch is one of the smallest within the agri-food sector. The branch activities are concentrated in few countries. The aim of is a description of fish processing in the European Union in general and its diversification in particular regions. An analysis of changes in the fish sector concerned production structure, enterprise structure as well economic condition and financial standing. The analysis concerned the period of 2010-2015.

Adres do korespondencji
mgr inż. Krzysztof Hryszko
orcid: <https://orcid.org/0000-0003-2274-0942>
Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy
00-002 Warszawa, ul. Świętokrzyska 20
tel. (22) 5054718
e-mail: hryszko@ierigz.waw.pl